RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA OBRAČUNSKIH PLAĆANJA NA PRIMJERU PODUZEĆA GOTOVAC TEHNOLOGIJA D.O.O. SPLIT

Bralić, Tomislav

Undergraduate thesis / Završni rad

2016

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Split, Faculty of economics Split / Sveučilište u Splitu, Ekonomski fakultet**

Permanent link / Trajna poveznica: https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:124:790378

Rights / Prava: In copyright / Zaštićeno autorskim pravom.

Download date / Datum preuzimanja: **2024-03-28**

Repository / Repozitorij:

REFST - Repository of Economics faculty in Split

zir.nsk.hr

UNIVERSITY OF SPLIT

dabar
DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJI

SVEUČILIŠTE U SPLITU

EKONOMSKI FAKULTET

ZAVRŠNI RAD

RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA OBRAČUNSKIH PLAĆANJA NA PRIMJERU PODUZEĆA GOTOVAC TEHNOLOGIJA D.O.O. SPLIT

Mentor: **Student:**

Mr. Ivana Perica **Tomislav Bralić**

Split, rujan, 2016.

SADRŽAJ:

1. UVOD 4

1.1. Definicija problema 4

1.2. Cilj rada 4

1.3. Metode rada 4

1.4. Struktura rada 4

2.OSNOVNI OBLICI I VRSTE OBRAČUNSKIH PLAĆANJA 6

2.1. Pojmovno određenje obračunskih plaćanja 6

2.2. Oblici obračunskih plaćanja 7

2.2.1. Prijeboj 8

2.2.2. Cesija 12

2.2.3. Preuzimanje duga 13

2.2.4. Asignacija 14

2.2.5. Obračunsko plaćanje izdavanjem prijenosa vrijednosnih papira 15

2.3. Obračunsko plaćanje u uvjetima blokade računa 15

2.4. Obračunska plaćanja s nerezidentima 16

3. ZAKONSKA REGULATIVA OBRAČUNSKIH PLAĆANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ 17

3.1. Promjene u obveznom odnosu ustupa tražbine 17

3.2. Preuzimanje duga 18

3.3. Preuzimanje ugovora 18

3.4. Jamstvo 19

3.5. Asignacija 20

3.6. Provedba ovrhe nad novčanim sredstvima 20

4. RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA OBRAČUNSKIH PLAĆANJA NA PRIMJERU PODUZEĆA GOTOVAC D.O.O. SPLIT 23

4.1. Obračunska plaćanja u poduzeću Gotovac tehnologija d.o.o. 24

4.2. Cesija i asignacija u poduzeću 26

4.3. Asignacija u poduzeću 28

5. ZAKLJUČAK 31

LITERATURA 33

SAŽETAK 34

SUMMARY 34

POPIS SLIKA **35**
POPIS TABLICA **35**

1. UVOD

1.1. Definicija problema

Danas je sve veći problem, problem naplaćivanja, pa se zbog toga sve više koristi alternativni načini naplate, da bi se podmirili dugovi, odnosno podmirile obveze. Rokovi plaćanja kupcima postaju sve dulji, a potreba da se smanje potraživanja proporcionalno rastu. Stoga su dobavljači prisiljeni u što kraćem roku izvršiti naplatu. Tada se naplate i podmirenja riješavaju korištenjem obračunskih plaćanja. Obračunska plaćanja su namirenja obveza bez novca, te se obavljaju kompenzacijom, asignacijom, preuzimanjem duga i drugim oblicima. Iz navedenog se izvodi problem istraživanja, koji proizlazi i predstavlja složenost primjene sustava obračunskih plaćanja u računovodstvenoj evidenciji.

1.2. Cilj rada

Kako bi se riješila zadana problematika, postavljaju se određeni ciljevi. Ciljevi ovog rada su povezati zakonske pretpostavke i praktične implikacije računovodstvene evidencije obračunskih plaćanja.

1.3. Metode rada

Kako bi se prikazao predmet rada i postigao zadani cilj u radu se koriste sljedeće znanstvene metode:

- metoda analize
- metoda sinteze
- metoda deskripcije
- metoda kompilacije.

1.4. Struktura rada

Rad sadrži pet dijelova. Prvi dio rada je *Uvod* u kojem se iznosi predmet i cilj rada, te struktura i korištene metode. Drugi dio rada *Osnovni oblici i vrste obračunskih plaćanja* prikazuje pojmovno određenje i oblike obračunskih plaćanja. Treći dio rada *Zakonska regulativa obračunskih plaćanja u Republici Hrvatskoj* je osvrt na Zakon o obveznim

odnosima te na Zakon o ovrhama i njihovoj ulozi u obračunskim plaćanjima. Četvrti dio rada je empirijski dio pod nazivom *Računovodstvena evidencija obračunskih plaćanja na primjeru poduzeća Gotovac tehnologija d.o.o. Split*. Peti dio rada je *Zaključak* u kojem se iznose ključna razmatranja donesena na temelju korištene literature, provedenog istraživanja i pisanog rada. Na kraju rada se nalazi popis korištene literature, te popis tablica korištenih u radu.

2.OSNOVNI OBLICI I VRSTE OBRAČUNSKIH PLAĆANJA

„U poslovnom svijetu gdje je sve slabija likvidnost pojedinih poslovnih subjekata pribjegava se, odnosno poduzimaju se različite mjere financijske politike kako bi se smanjio intenzitet djelovanja nenaplaćenih potraživanja.“[1]Jedna od mjera financijske politike je i obračunsko plaćanje, koje kao „zakonska kategorija doista se i provodi kao obračunsko, tj. samo na temelju vjerodostojne dokumentacije – izjave o kompenzaciji ugovora o cesiji i slično kojom se dokazuje da je obračunsko plaćanje nastalo i na temelju kojeg se u knjigovodstvu sudionika u obračunskom plaćanju provode knjiženja.“[2]

2.1. Pojmovno određenje obračunskih plaćanja

Obračunska plaćanja su podmirenja međusobnih novčanih obveza i potraživanja uz izostavljanje primjene novca. Tako u obračunsko plaćanje spada kompenzacija, cesija, asignacija, kao i preuzimanja. „Pod obračunskim plaćanjem podrazumijeva se namira novčanih obveza i potraživanja između sudionika bez uporabe novca.“[3]

Karakteristika obračunskih plaćanja je da se ne događa stvarni prijenos novca s jednog poslovnog subjekta na drugi, jer postoji čitav niz obračunskih načina plaćanja. Obračunsko plaćanje regulirano je nešto strože nego drugi oblici plaćanja u postojećem sustavu platnog prometa. Tako Zakon o platnom prometu zabranjuje provedbu obračunskog plaćanja u slučaju kada poslovni subjekti imaju nepodmirene obveze na računu za redovno poslovanje, naime to znači na dan sklapanja ugovora ili na dan nastanka formalno-pravnog odnosa na računu ne smiju biti nepodmireni neplaćeni nalozi.

„Banka vraća naloge za plaćanje poslovnom subjektu ukoliko na njegovim računima nema pokrića za izvršenje naloga. Međutim, banka ne vraća naloge za plaćanje zakonskih obveza i javnih prihoda, već ih evidentira u redoslijed plaćanja. Ako poslovni subjekt neprekidno 60 dana ima evidentirane nenamirene obveze banka je dužna izvijestiti o tome.“[4] Kada je riječ o dvostrukoj i višestrukoj kompenzaciji plaćanja se ne obavljaju ni gotovinski ni negotovinski, pa odredba obuhvaća sve sudionike jednako.

[1] Idžojtić, I (2015): Namira bez uporabe novca (Obračunska namira, obračunsko plaćanje), Financije i pravo, 3(1), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 59.
[2]Jurić, Đ. (2011): Obračunska plaćanja, Računovodstvo, revizija i financije, 11(11), str. 31.
[3]Petrović, N. (2006): Obračunska plaćanja, Informator, Zagreb, 2006., str 6.
[4]Poljičak, A. (2008): Obračunska plaćanja – asignacija i preuzimanje duga, Poslovne financije, 8(1), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 101.

Kod jednostrane kompenzacije koja nastaje izjavom jedne od strana u obveznopravnom odnosu ovo se pravilo odnosi na pokretača kompenzacije, odnosno one strane koja kompenzaciju izjavljuje.

2.2. Oblici obračunskih plaćanja

Da bi se smanjio intenzitet djelovanja nenaplaćenih potraživanja u ugovorenom roku na odnose s vjerovnicima i efikasnost poslovanja, poduzimaju se različite, najčešće izvanredne mjere financijske politike. To su:[5]

- prisilno zaduživanje kod dužnika ili kod dužnikova dužnika prioritetno zbog provođenja bilateralnog odnosno multilateralnog prijeboja (kompenzacije)
- ustupanje (cesija) potraživanja vjerovniku radi ispunjenja obveze najčešće u većoj vrijednosti od nominalne vrijednosti duga zbog povećanog rizika naplate
- ustupanje (cesija) potraživanja dužnikovom dužniku radi naplate uz vrijednost naplate najčešće nižu od vrijednosti prodanog potraživanja
- Preuzimanje duga
- upućivanje dužnika
- odobravanje naknadnih popusta dužniku radi što sigurnije naplate u prolongiranom roku dospijeća i to u vrijednosti većoj od kamate koju bi nesolventni dužnik platio novom vjerovniku kreditoru
- prihvaćanje vrijednosnih papira npr. mjenice kojom se jamči naplata potraživanja
- izdavanje mjenice vučene na dužnika
- utuživanje
- naplata putem sudskog rješenja o ovrsi .

„Sjedinjenje ili konfuzija je izvanredni način prestanka obveznopravnog odnosa kada vjerovnik i dužnik postaju ista osoba. Sjedinjenjem obveza prestaje po prirodi stvari, jer nitko ne može biti sam sebi vjerovnik i dužnik, a za valjanost sjedinjenja nisu potrebne nikakve druge pretpostavke osim činjenice sjedinjenja tražbine i duga kod jedne osobe.“[6]

[5]Idžojtić, I: Nav.dj., str. 61.
[6]Gorenc, V. i dr. (2006): Komentar Zakona o obveznim odnosima, Računovodstvo, revizija i financije, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 285.

2.2.1. Prijeboj

Prijeboj ili kompenzacija je podmirenje obveza potraživanjem od subjekta kojem se duguje. Odnosno, prijeboj međusobnih potraživanja i obveza dviju osoba je način prestanka obveza, a riječ je o međusobnom obračunavanju dospjelih potraživanja između dvije ili više osoba koje se odnose na novac ili druge zamjenjive stvari. „Kod prijeboja dolazi do međusobnog obračunavanja (prebijanja) potraživanja između istog vjerovnika i dužnika. Pritom prijeboj može biti potpun(svota potraživanja jednaka je svoti obveze) ili djelomičan(svota potraživanja veća je ili manja od svote obveze),pri čemu se nakon obavljenog prijeboja uzajamnih potraživanja do njihove iste svote, osobi s većim potraživanjem podmiruje preostala razlika na način kako je dogovoreno.“[7]

Zbog posebnosti navedenog odnosa, pogotovo u pravnom smislu osobe koriste međusobno obračunavanje tražbina, i na taj način dolazi do prestanka obveza.

V. Gorenc i suradnici navode kako se prijeboj se najčešće rabi kod trgovačkih ugovora,a da bi došlo do prijeboja potraživanja moraju biti:[8]

- uzajamna – osoba je vjerovnik i dužnik
- istorodna - novčana potraživanja
- dospjela potraživanja - potraživanja za buduće i nedospjele tražbine
- utuživa - omogućuje prebijanje potraživanja.

Kompenzacija može biti jednostrana gdje imamo dva sudionika, a gdje jedan pokrene potraživanje potpisanom izjavom o kompenzaciji.

Kompenzacija može biti i dvostrana odnosno ugovorno kompenzacija gdje dva sudionika izravnavaju svoja potraživanja, tako što oba sudionika potpisuju izjavu u kompenzaciji.

Višestrana odnosno multilateralna kompenzacija se odnosi na minimalno tri sudionika. Multilateralna kompenzacija pretpostavlja postojanje više subjekata koji međusobnim obračunavanjem tražbina okončavaju međusobne odnose, a da se među sobom uopće ne poznaju te da uopće nisu u poslovnoj vezi. U pravilu, „subjektom multilateralne kompenzacije može biti bilo koji subjekt obveznog odnosa, dakle fizička i pravna osoba. Od fizičkih osoba to su trgovci pojedinci ili obrtnici, ali s obzirom na broj trgovaca pojedinaca upisanih u

[7]Jurić, Đ. (2011): Obračunska plaćanja, Računovodstvo, revizija i financije, 11 (11), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str 31.
[8]Gorenc, V. i dr: Nav dj., str. 295.

sudske registre trgovačkih sudova u Republici Hrvatskoj, to će većinom biti obrtnici, iako su najčešći subjekti trgovci.“[9]

Prijeboj nastaje u trenutku kada jedna osoba, odnosno strana drugoj izrazi prijeboj, a prestaje nakon što se ispune uvjeti da učinak prestaje. Važno je naglasiti kako ne postoji propisani oblik izjave o prijeboju, te kako izjavu može dati bilo koja strana.

„U vrijeme opće nelikvidnosti svi oblici prijeboja (kompenzacija) su izuzetno značajni te predstavljaju oblik traženja rješenja u „čišćenju“ bilanci u smislu zatvaranja obveza i potraživanja.“[10] Obračunsko plaćanje predstavlja polazište „preživljavanja“ realnog sektora, u rijetkim situacijama se menadžment suprotstavlja primjeni obračunskog plaćanja.

Kada je riječ o prijeboju postoji:[11]

- jednostrani prijeboj
- sporazumni prijeboj
- djelomičan prijeboj
- višestrani (multilateralni)
- zakonski prijeboj.

Jednostrani prijeboj ili kompenzacija prema Zakonu o obveznim odnosima nastaje kada se izjavom jedne strane, ali samo pod uvjetom da su u tom trenutku ispunjene zakonom propisane opće pretpostavke prijeboja.

Zbog činjenice da su izjave o prijeboju (kompenzaciji) i sve pretpostavke izrijekom uređene zakonom te da učinak te vrste prijeboja može nastati samo u slučaju ispunjenja zakonskih pretpostavaka, jednostrani se prijeboj(kompenzacija) još naziva i zakonskim prijebojem.Za nastanak ove vrste prijeboja kumulativno moraju postojati sljedeće pravne činjenice:[12]

- ispunjenje općih pretpostavaka prijeboja(kompenzacije) kako propisuje čl. 195. Zakona o obveznim odnosima,dužnik može prebiti tražbinu s protutražbinom

[9]Klarić, P. Vedriš, M. (2008):Građansko pravo, Narodne novine d.d., Zagreb, str. 487.
[10]Mijatović, E., Pokrivač, D (2013): Aktivnosti financijskih institucija RH s ciljem usklađivanja s EU sustavom platnog prometa, Učenje za poduzetništvo, 3(2), str. 123.
[11]Milotić, I. (2015): Prijeboj (kompenzacija) u obveznim odnosima, Trgovačko pravo, Računovodstvo, revizija i financije 10 (15), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 208.
[12]Isto, str. 209.

vjerovnika,ako obje tražbine glase na novac ili druge zamjenjive stvari istog roda i iste kakvoće i ako su obje dospjele“[13]

- davanje izjave o prijeboju kako propisuje članak 196 Zakona o obveznim odnosima, „prijeboj ne nastaje čim se ispune pretpostavke zato, nego tek izjavom o prijeboju, a nakon izjave o prijeboju smatra se da je učinak prijeboja nastao onoga trenutka kad su se ispunile pretpostavke za to.“[14]

U hrvatskom obveznom pravu najčešće se primjenjuje jednostrani prijeboj.

Za ostvarivanje prijeboja ključne su sljedeće pretpostavke:[15]

- Istovrsnost tražbina, što znači da tražbine koje se stavljaju u prijeboj moraju kumulativno biti istoga roda i kakvoće, a tu se prvotno misli na novčane tražbine i tražbine koje glase na zamjenjive stvari. Bitan je, dakle, jedino kriterij istovrsnosti,a bez značenja je, primjerice, istovjetnost ili različitost pravne osnove iz kojih potječu tražbine koje se prebijaju. Takvo je shvaćanje potvrđeno iu starijoj sudskoj praksi.
- Dospjelost tražbina, što znači da je nastupilo dužnikovo zakašnjenje. Dospijeće nastupa odmah nakon isteka roka u kojemu dužnik može dobrovoljno ispuniti svoju obvezu. U pravu se dospijeće definira kao trenutak od kojega je vjerovnik ovlašten od dužnika prisilnim (sudskim) putem zahtijevati ispunjenje svoje tražbine, primjerice podnošenjem tužbe ili prijedloga za ovrhu i dr.
- Uzajamnost tražbina, što podrazumijeva da su baš ta jedna i druga osoba iz različitih pravnih odnosa jedna drugoj istodobno i dužnik i vjerovnik, tj. da jedna prema drugoj imaju tražbine i protutražbine. To znači da se u prijeboj mogu staviti samo vlastite tražbine, ali ne ujedno i tražbine trećih osoba. Navedeno se ostvaruje osim u dvije iznimke koje propisuje Zakon, a to su:
    - Jamac može prebiti dužnikove obveze prema vjerovniku s dužnikovom tražbinom prema vjerovniku[16]
    - dužnik ustupljene tražbine (cesus) može prebiti primatelju (cesionaru) one svoje tražbinekoje je do obavijesti o ustupu mogao prebiti ustupitelju (cedentu)[17]

[13]Narodne novine (2015): Zakona o obveznim odnosima, Narodne novine d.d., Zagreb, br. 78., čl. 195.
[14]Isto, čl. 196
[15]Milotić, I,: Nav. dj., str. 201.
[16]Narodne novine (2015): Nav.dj., čl. 197.
[17]Isto, čl. 199.

- Utuživost tražbina, što podrazumijeva da se one moraju moći ostvarivati prisilnim (sudskim) putem. To znači da se tražbine iz naravnih obvezane mogu staviti u prijeboj, iznimno u sljedećoj situaciji:
    - Dug se može prebiti sa zastarjelom tražbinom samo ako ona još nije bila zastarjela u času kad su se stekle pretpostavke prijeboja, ako su pretpostavke prijeboja nastale pošto je jedna od tražbina zastarjela, prijeboj ne nastaje ako je dužnik.[18]

Sporazumni prijeboj ili kompenzacija objašnjavaju se tako da„ugovor koji je protivan Ustavu Republike Hrvatske, prisilnim propisima ili moralu društva ništetan je, osim ako cilj povrijeđenog pravila ne upućuje na neku drugu pravnu posljedicu ili ako zakon u određenom slučaju ne propisuje što drugo.[19]

U skladu s navedenim stranke mogu sporazumom odrediti prebijanje uzajamnih tražbina, odnosno stranke koje žele ugovoriti prijebojem nisu vezane vrstom tražbine, njezinom kakvoćom ili ičim drugim što se veže za nju. Sporazum o prijeboju ne traži određen oblik, odnosno neformalan je bitno je da je sporazum koji se postigne primjeren i dokaziv. Prilikom prijeboja važno je obratiti pažnju na trenutak nastajanja učinaka prijeboja, jer ako se učinci ne odrede, učinci počinju od trenutka sklapanja ugovora.

„Potpun prijeboj (kompenzacija) postoji kada sutražbina i protutražbina, koje se međusobno obračunavaju,jednake vrijednosti. U tom je slučaju posljedica prijeboja (kompenzacije) potpuni prestanak tražbine i protutražbine, tj. obveza jedne i druge strane. U pravnoj se praksi potpuni prijeboj pojavljuje podosta rijetko.“[20]

„Nepotpun (djelomičan) prijeboj postoji kada sutražbina i protutražbina, koje se međusobno obračunavaju,različite vrijednosti. Rezultat prijeboja u ovome slučaju nije potpuni prestanak svih obveza, nego nastanak obračunske razlike u korist veće tražbine ili većih tražbina (ako ih ima više).“[21]

[18]Isto, čl.198.
[19]Isto, čl. 332.
[20]Milotić, I.: Nav. dj., str. 212.
[21]Isto, str. 212.

„Višestrani (multilateralni) ili lančani prijeboj posebna je vrsta prijeboja u kojemu sudjeluju tri ili većibroj osoba koje neposredno međusobno obračunavaju svoje tražbine i protutražbine u visini najmanje svote koja se među njima pojavljuje, dok se razlika koja preostane nakon toga realno ispunjava na način“[22] kako odrede svojim sporazumom. U višestranom prijeboju riječ je o lancu osoba koja duguje više svakoj sljedećoj u lancu, a za zatvaranje lanca zadnji mora dugovati prvome. Višestrani prijeboj nastaje isključivo kao sporazumni prijeboj, jer se prijeboj provodi kako se hoće i tko hoće sve dok je dogovor u skladu normi koje propisuje Ustav Republike Hrvatske.

„Zakonski prijeboj (lat. compensatio ex lege) – ne postoji u hrvatskome obveznom pravu. Zakonski bi prijeboj nastajao kada bi po sili zakona,u trenutku ispunjenja njime propisanih pretpostavaka,bez ikakve interpolacije volje stranaka došlo do obračunavanja protutražbine s tražbinom. Hrvatsko obvezno pravo ga ne poznaje.“[23]

2.2.2. Cesija

Cesija podrazumijeva ustupanje potraživanja gdje se tražbina s dotadašnjeg vjerovnika odnosno ustupitelja prenosi na novog vjerovnika, odnosno primatelja. „Ugovor o cesiji sklapa se između dosadašnjeg i novog vjerovnika − cedenta i cesionara. Dužnik(cesus) koji kod ustupa potraživanja ostaje isti nije ugovorna strana iz ovog ugovora i pritom nije potreban njegov pristanak. Njegov položaj uslijed promjene vjerovnika ni u čemu se ne pogoršava jer prema novom vjerovniku ima istu obvezu kakvu je imao i prema dosadašnjem.“[24]

Ustupitelj i primatelj su ugovorne strane, dok dužnik ne predstavlja ugovornu stranu. Ustupitelj, odnosno dotadašnji vjerovnik obavještava dužnika o ustupanju koje se vrši. Ugovor o cesiji se temelji na potraživanjima koja se prenose. Ovdje nije riječ o obveznopravnom odnosu. Sva potraživanja koja nisu kontradiktorna zakonu mogu biti potraživanja.

Prilikom prelaska potraživanja na novog vjerovnika, odnosno primatelja na njega prelaze i pravo u prvenstvu naplate, založno pravo, jamstva, kao i prava na kamate i ugovorne kazne.

[22]Isto, str.213.
[23]Isto, str. 214.
[24]Jurić, Đ. (2011): Obračunska plaćanja, Računovodstvo, revizija i financije, 11(11), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 33.

Dotadašnji vjerovnik novom vjerovniku ustupa sve isprave o potraživanjima, te mu izdaje ovjerenu potvrdu o ustupanju. Tako novi vjerovnik ima sva prava koja je imao i dotadašnji vjerovnik.

Razlikuju se tri vrste cesije:[25]

1. cesija umjesto ispunjenja- dužnik umjesto ispunjenja svoje obveze ustupa vjerovniku svoju tražbinu ili jedan njezin dio
2. cesija radi ispunjenja - cedentova se obveza gasi, odnosno smanjuje tek kad cesionar naplati ustupljenu tražbinu od cesusa
3. cesija radi osiguranja - cedent ustupa cesionaru tražbinu od svog dužnika (cesusa) i to samo radi cesionarovog osiguranja naplate potraživanja od cedenta.

„Za poduzetnike je važno kako sudionici cesije mogu biti i građani u ulozi dužnika ili vjerovnika(dosadašnjeg ili budućeg).U poslovnoj praksi najčešće se javlja ugovorna(dragovoljna) cesija, ali moguća je i zakonska te sudska cesija kod kojih do prijenosa potraživanja dolazi mimo volje dosadašnjeg vjerovnika. „Ugovorna cesija se u pravilu provodi radi kompenzacije duga između poduzetnika, pri čemu cedentu stupa cesionaru (svom vjerovniku) vlastito potraživanje koje ima prema svom dužniku (cesusu),ne bi li tako vjerovniku podmirio svoju obvezu.“[26]

2.2.3. Preuzimanje duga

Preuzimanjem duga, se preuzima dug između dužnika i preuzimatelja i to se vrpi ugovorom. „Dug se preuzima ugovorom između dužnika i preuzimatelja duga, ako je na to pristao vjerovnik. Vjerovnik nije ugovorna strana, ali bez njegova pristanka ugovor između dužnika i preuzimatelja duga nema pravni učinak. Stoga su ga o tome obvezne izvijestiti ugovorne strane i pritom ga pozvati da se u određenom roku izjasni pristaje li na novog dužnika ili ne.“[27]

Preuzimanje duga određeno je člancima 96-100 Zakona o obveznim odnosima, prema kojem postoje i tri sudionika, a to su:

- prvobitni dužnik koji prenosi svoje dugovanje na novog dužnika

[25]Bakaran, D. (2014): Obračunsko plaćanje, Računovodstvo i financije, 11, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 39.
[26]Isto, str. 33.
[27]Isto, str. 33.

- preuzimatelj duga (novi dužnik) koji temeljem ugovora preuzima obvezu od prvotnog dužnika
- vjerovnik koji je ostao nepromijenjen, ali svoje potraživanje naplaćuje od novog dužnika (preuzimatelja duga).

„Preuzimanjem duga dolazi do promjene dužnika,dok vjerovnik ostaje isti. Na mjesto prvotnog dužnika stupa preuzimatelj duga, a prvotni dužnik se oslobađa obveze. Između preuzimatelja duga i vjerovnika postoji ista obveza koja je dotle postojala između prvotnog dužnika i vjerovnika. Preuzimatelj duga ne odgovara za nenaplaćene kamate koje su dospjele do preuzimanja, ako nije drukčije ugovoreno.“[28]

Jasno je da bez vjerovnika nema pravnog učinka preuzimanja, s obzirom da je bitno koja osoba nosi dug. Time dotadašnji vjerovnik je oslobođen svih obveza. Također i sva jamstva i osiguranja nisu više aktivna ako jamci se izjasne i ne pristanu na odgovornost.

Obračunsko plaćanje ugovora o preuzimanje je od trenutka kada preuzimatelj duga, koje je i dužnik prema pravnom poslu.

2.2.4. Asignacija

Asignacija je uputa gdje jedna osoba daje ovlasti drugoj osobi da za račun izvrši potrebno trećoj osobi. Poslovni subjekt asignacijom podmiruju svoje dugove tako da se dužnici upute vjerovnicima koji vrše isplatu. „Upućivanjem (asignacijom) jedna osoba −uputitelj (asignant) ovlašćuje drugu osobu −upućenika (asignata) da za njezin račun ispuninešto određenoj trećoj osobi, primatelju upute(asignataru), a ovoga ovlašćuje da to ispunjenje primi u svoje ime.“[29]

Kod asignacije nastaju tri pravna odnosa, i to:

1. između uputitelja (asignanta) i primatelja upute(asignatara)
2. između uputitelja (asignanta) i upućenika (asignata)
3. između primatelja upute (asignatara) i upućenika(asignata).

[28]Jurić, Đ.: Nav. dj., str.37.
[29]Narodne novine: Nav.dj., čl. 130.

Asignacija ima učinak cesije kad je upućenik (asignat) dužnik uputitelju (asignantu). No, ako on to nije, tada između upućenika (asignata) i primateljaupute (asignatara) nastaje dužničko-vjerovnički odnos.U praksi se koristi ugovor o asignaciji čiji oblik i
sadržaj nije propisan ZOO-om.

2.2.5. Obračunsko plaćanje izdavanjem prijenosa vrijednosnih papira

„Za razliku od čeka koji je isključivo instrument plaćanja, mjenica je ponajprije sredstvo kreditiranja i osiguranja plaćanja. Mjenica se primjenjuje u robno-novčanim transakcijama s ugovorenim ispunjenjem plaćanja ili povrata u budućnosti.“[30]

Većina mjenica podrazumijeva sudjelovanje izdavatelja, osobe kojom je upućeno plaćanje, te vjerovnika. Ta veza već je među nekima od navedenih osoba prethodno utemeljena na postojećim ili potencijalnim realnim transakcijama. Poslovna povezanost između trasanta i trasata najčešće je takva daje trasat postojeći dužnik po kupoprodaji proizvoda ili usluga odnosno korisnik kredita;budući dužnik trasantov koji plaća akceptiranu mjenicu na ime predujma za robu odnosno uslugu; kreditor koji plaćanjem akceptirane mjenice kreditira trasanta.[31]

Trasiranu mjenicu prema Zakonu o mjenici određuje oznaka mjenice, uputa da se plati određena svota novca, ime onoga koji treba uplatiti, dospjelost, mjesto gdje se obavlja plaćanje, ime po čijoj naredbi se mora platiti, oznaka dana i mjesta izdanja mjenice, te potpis onoga tko izdaje mjenicu.

2.3. Obračunsko plaćanje u uvjetima blokade računa

U skladu s Člankom 14. Zakona o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima„ovršenik,pravna osoba protiv koje se tražbina ostvaruje, ne smije obavljati obračunsko plaćanje ako u Jedinstvenom registru računa ima oznaku blokade računa, odnosno zabranu raspolaganja oročenim novčanim sredstvima.“[32]

[30]Idžojtić, I: Nav.dj., str. 65.
[31]Isto, str. 66.
[32]Narodne novine (2012): Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, Narodne novine d.d., Zagreb, broj 112, čl. 14.

S obzirom da osobe u blokadi gube pravo raspolaganja,odnosno odlučivanja o korištenju novčanih sredstava, istovremeno gube pravo i odlučivanja o redoslijedu namire svojih tražbina, zbog čega su i obračunska plaćanja u takvim situacijama zabranjena. „Zakonom o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, ako ovršenik (poslovni subjekt) obavi obračunsko plaćanje u uvjetima blokade računa, predviđena je novčana kazna u iznosu od 50.000,00 do500.000,00 kuna. Odgovorna osoba u poslovnom subjektu bit će kažnjena za navedeni prekršaj u iznosu od 10.000,00 do 50.000,00kuna.“[33]

2.4. Obračunska plaćanja s nerezidentima

Sukladno Odluci o plaćanju i naplati u stranim sredstvima plaćanja u zemlji dopušteni su plaćanje i naplata između rezidenata te rezidenata i nerezidenata u devizama koji su posljedica obračunskih oblika plaćanja – cesije, asignacije, preuzimanja duga te drugih oblika međusobnih namira obveza i potraživanja,u kojima je barem jedan od sudionika nerezident, osim ako bi takvo plaćanje i naplata mogli imati učinak nedopuštenoga kreditiranja ili ako se obračunski oblik plaćanja odnosi na potraživanje, odnosno dug iz kapitalnih poslova.

„U Republici Hrvatskoj kredite u stranim sredstvima plaćanja rezidentima smiju odobravati samo banke. Ostali rezidenti ne smiju međusobno odobravati kredite u stranim sredstvima plaćanja, svaki takav oblik bi se smatrao nedopuštenim kreditiranjem.“[34]

Obračunska plaćanja između rezidenta i nerezidenta nisu dopuštena ukoliko potraživanja, odnosno obveza proizlazi iz:[35]

- kupoprodaje nekretnine u Republici Hrvatskoj i udjela u trgovačkim društvima sa sjedištem u Republici Hrvatskoj
- kupoprodaje udjela u investicijskim fondovima osnovanim prema propisima Republike Hrvatske
- kupoprodaje vrijednosnih papira koji kotiraju ili su izdani u Republici Hrvatskoj bez obzira na to glase li na stranu valutu ili kune, osim vrijednosnih papira koji su izdani u Republici Hrvatskoj, a kotiraju u inozemstvu.

[33]Bakaran, D. : Nav.dj., str. 29.
[34]Isto, str. 37.
[35]Isto, str. 37.

3. ZAKONSKA REGULATIVA OBRAČUNSKIH PLAĆANJA U REPUBLICI HRVATSKOJ

Obračunska plaćanja u Republici Hrvatskoj reguliraju:

- Zakon o platnom prometu (Narodne novine 133/09, 136/12)
- Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (Narodne novine 91/10 i 112/12)
- Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15).

Zakon o platnom prometu iz 2011. godine, u domaćem platnom prometu ne propisuje obvezu evidentiranja obračunskog plaćanja preko žiroračuna u banci, ali ni ne isključuje tu mogućnost. To znači da poslovni subjekti koji to žele mogu ta plaćanja evidentirati preko žiroračuna podnošenjem naloga za prijenos u korist i na teret vlastitog računa.

3.1. Promjene u obveznom odnosu ustupa tražbine

„Vjerovnik može ugovorom sklopljenim s trećim prenijeti na ovoga svoju tražbinu, osim one čiji je prijenos zabranjen zakonom ili koja je strogo osobne naravi, ili koja se po svojoj naravi protivi prenošenju na drugoga.“[36] S tražbinom i sporedna prava prelaze na primatelja, a „založenu stvar ustupitelj može predati primatelju samo ako zalogodavac pristane na to, inače ona ostaje kod ustupitelja da je čuva za račun s primateljima,“[37]s tim da su neisplaćene kamate ustupljene s glavnom tražbinom također sporedna stvar.

Dužnik ne mora dati pristanak za ustup tražbine, ali je dužan biti obaviješten, čime se oslobađa obveza dužnika. Višestrukim ustupanjem tražbina ide onom od ustupitelja koji su prvi obavijestili dužnika.

Zakon o obveznim donosima navodi i posebne slučajeve ustupanja tražbine umjesto ispunjenja ili radi ispunjenja. Odnosno „kada dužnik umjesto ispunjenja svoje obveze ustupi vjerovniku svoju tražbinu ili jedan njezin dio, sklapanjem ugovora o ustupanju dužnikova obveza se gasi do iznosa ustupljene tražbine.“[38]

Također, moguće je ustupanje i radi osiguranja i „kada je ustupanje učinjeno radi osiguranja primateljeve tražbine prema ustupitelju, primatelj je dužan brinuti se s pažnjom dobrog

[36]Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78, čl. 80.
[37]Isto, čl. 81.
[38]Isto, čl. 88.

gospodarstvenika, odnosno dobrog domaćina o naplati ustupljene tražbine te nakon naplate, pošto zadrži koliko je potrebno za namirenje vlastite tražbine prema ustupitelju, ovome predati višak.“[39]

3.2. Preuzimanje duga

Dug se preuzima ugovorom, te ugovor ima učinak ugovora o preuzimanju ispunjena dok vjerovnik ne da svoj pristanka na ugovor o preuzimanju duga, ili ga odbije. U slučaju kada je dug osiguran hipotekom tada „pribavitelj i otuđitelj ugovorom su vezani da će pribavitelj preuzeti dug prema hipotekarnom vjerovniku, smatra se da je hipotekarni vjerovnik dao pristanak na ugovor o preuzimanju duga, ako ga, na pisani poziv otuđitelja, nije odbio u roku od tri mjeseca od dana primitka poziva.“[40]

Bitno je naglasiti ako je preuzimatelj bio prezadužen,a da to nije znao vjerovnik, niti je morao znati, dužnik se ne može osloboditi obveze, a ugovor predstavlja ugovor o pristupanju dugu.

Preuzimatelj može vjerovniku izreći prigovore temeljem pravnog odnosa iz kojeg proizlazi dug.

3.3. Preuzimanje ugovora

Ako se preuzima neka imovinska cjelina „osoba na koju prijeđe na temelju govora neka imovinska cjelina, pojedinca ili pravne osobe, ili dio te cjeline, odgovara za dugove koji se odnose na tu cjelinu, odnosno na njezin dio, pored dotadašnjeg imatelja i solidarno s njim, ali samo do vrijednosti njezine kazive.“[41] Pravni učinak prema vjerovnicima ne postoji da bi se ograničila ili isključila njihova navedena odgovornost.

Ako se dug preuzima ispunjenjem onda se netko treći obvezuje da ispuni obvezu prema vjerovniku, s tim da ne preuzima pristup dugu niti dug, te vjerovnik nema prava prema njemu.

[39]Isto, čl. 89.
[40]Isto, čl. 97.
[41]Isto, čl. 102.

3.4. Jamstvo

Jamstvo je ugovorna obveza ispunjenja obveza prema vjerovniku o ispunjenju dospjelih obveza dužniku, ako on to ne učini.

Ugovor o jamstvu je izjava o jamčenju koja je u pisanom obliku te sposobnost jamčenja ima svatko tko ima potpuno poslovnu sposobnost.

Ukoliko se jamči na poslovno nesposobne osobe, primjerice nezaposlene, vjerovnik odgovara kao jamac poslovno sposobnih obveza, a jamstvo se daje za:[42]

- za svaku pravovaljanu obvezu, bez obzira na njezin sadržaj
- za uvjetnu obvezu, a i za određenu buduću obvezu
- za buduću obvezu koja se može opozvati prije nego što obveza nastane, ako nije predviđen rok u kojem ona treba nastati
- za obvezu nekog drugog jamca (jamčev jamac).

Jamčeva odgovornost obuhvaća sljedeće:[43]

- jamčeva obveza ne može biti veća od obveze glavnog dužnika, a ako je ugovoreno da bude veća, ona se svodi na mjeru dužnikove obveze
- jamac odgovara za ispunjenje cijele obveze za koju je jamčio, ako njegova odgovornost nije ograničena na neki njezin dio ili na drugi način podvrgnuta lakšim uvjetima
- on je dužan nadoknaditi potrebne troškove koje je vjerovnik učinio radi naplate duga od glavnog dužnika
- jamac odgovara i za svako povećanje obveze koje bi nastalo dužnikovim zakašnjenjem ili dužnikovom krivnjom, ako nije drugačije ugovoreno
- on odgovara samo za one ugovorene kamate koje su dospjele nakon sklapanja ugovora o jamstvu.

Vrste jamstava su:

- supsidijarno jamstvo je gdje jamac odgovara za obvezu dužnika do ne ispunjena u određenom roku
- solidarno jamstvo je jamstvo koje treba ugovoriti, a ako za jednu obvezu glavnog dužnika jamči više jamaca(sujamstvo) svi oni odgovaraju solidarno bez obzira na to jesu li jamčili zajedno ili su obvezni prema vjerovniku svaki za sebe[44]

[42]Isto, čl. 108.
[43]Isto, čl. 109.
[44]Isto, č1. 112.

- podjamstvo je vrsta jamstva u kojem treća osoba jamči za jamca (zato jamčev jamac), a ne za glavnog dužnika, njezina obveza se ne mora poklapati s obvezom glavnog dužnika, jer može biti količinski manja.[45]

3.5. Asignacija

„Uputom jedan osoba, uputitelj (asignant) ovlašćuje drugu osobu, upućenika (asignata), da za njezin račun ispuni nešto određenoj trećoj osobi, primatelju upute (asignataru), a ovoga ovlašćuje da to ispunjenje primi u svoje ime.“[46]

Prihvatom upute upućenik i primatelj su u obveznom odnosu koji ne ovisi o odnosu uputitelja i upućenika, kao ni primatelja upute.

„Upućenik koji je prihvatio uputu može isticati primatelju upute samo prigovore koji se tiču valjanosti prihvata, prigovore koji se temelj na sadržaju prihvata ili na sadržaju same upute, te prigovora koje ima osobno prema njemu.“[47]

Kod asignacije je potrebno spomenuti i kreditno pismo kao poseban oblik asignacije, odnosno to je „vrijednosni papir kojim izdavatelj (uputitelj –u pravilu banka) daje uputu upućeniku (u pravilu drugoj banci) da korisniku isprave (primatelj upute) isplati stanovitu svotu novca do određene najviše svote (tzv. platforma kreditnog pisma).“[48]

3.6. Provedba ovrhe nad novčanim sredstvima

„Obračunsko plaćanje je namira međusobnim novčavnih obveza i potraživanja između sudionika obračunskog plaćanja bez uporabe novčanih sredstava, a provodi se kompenzacijom, cesijom, asignacijom, preuzimanjem duga, te drugim oblicima namire međusobnih novčanih obveza i potraživanja, dok je ovršenik poslovni subjekt koji ne smije obavljati obračunsko plaćanje ako u jedinstvenom registru računa ima oznaku blokade računa, odnosno zabranu raspolaganja oročenim novčanim sredstvima.“[49]

[45]Gorenc, V. i dr.: Nav.dj., str.159.
[46]Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, čl. 130.
[47]Isto, čl. 132.
[48]Gorenc, V. i dr.: Nav.dj., str.198.
[49]Narodne novine (2012): Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 112, čl. 14.

Članak 27. Zakona o platnom prometu u zemlji propisuje da poslovni subjekt ne može obavljati obračunsko plaćanje ako na računu za redovno poslovanje ima evidentirane nenamirene dospjele obveze odnosno blokadu računa. Ta odredba Zakona ne obvezuje sve sudionike kod pojedinog oblika obračunskog plaćanja, već samo onog sudionika koji tako namiruje postojeću obvezu.

To su kod pojedinih oblika obračunskih plaćanja sljedeći subjekti:

- cedent kod ugovora o cesiji
- dužnik kod ugovora o preuzimanju duga
- asignant kod ugovora o asignaciji.

Ukoliko sudionik kojeg obvezuje navedena odredba Zakona o platnom prometu u zemlji, provede obračunsko plaćanje u vrijeme dok ima evidentirane nenamirene dospjele obveze, smatrat će se da je obveza namirena, ali da je počinjen prekršaj Za koji je predviđena kazna za pravnu osobu od 10 do 100 THRK, a za odgovornu osobu u pravnoj osobi od 1 do 10 THRK.

01.01.2011. godine na snagu stupa novi Zakon o platnom prometu koji ne uređuje ovu problematiku. Nemogućnost obavljanja obračunskih plaćanja od 01.01.2011. biti će definirana Zakonom o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (N.N. 91/10) koji u članku 14. Stavku 1 definira obračunsko plaćanje kao namiru međusobnih novčanih obveza i potraživanja između sudionika obračunskog plaćanja bez uporabe novčanih sredstava, a provodi se kompenzacijom, cesijom, asignacijom, preuzimanjem duga te drugim oblicima namire međusobnih obveza i potraživanja.

Stavak 2. članka 14. Propisuje da ovršenik – poslovni subjekt ne smije obavljati obračunsko plaćanje ako u Jedinstvenom registru računa ima oznaku blokade računa odnosno zabranu raspolaganja oročenim novčanim sredstvima.

Kazna jeza pravnu osobu 50 do 500 THRK, a za odgovornu osobu 10 do 50 THRK ako obavi obračunsko plaćanje u uvjetima blokade računa.

„Osim navedenog, problematiku pogodovanja vjerovnicima reguliraju Kazneni zakon, Zakon o stečaju i Zakon o obveznim odnosima.“[50]

[50]Novi zakon o platnom prometu, Specijalist.hr, Portal za razvoj financijskih stručnjaka, raspoloživo na: https://www.specijalist.hr/hr/info-centar/obavijesti/poslodavci/novi-zakon-o-platnom-prometu/ [10.06.2016.]

4. RAČUNOVODSTVENA EVIDENCIJA OBRAČUNSKIH PLAĆANJA NA PRIMJERU PODUZEĆA GOTOVAC D.O.O. SPLIT

Gotovac tehnologija je društvo s ograničenom odgovornošću odnosno, 2006. godine je registrirano kao mali poduzetnik. Šifra obavljanja djelatnosti je 3240 odnosno proizvodnja igara i igračaka, a poduzeće je smješteno na adresi Vrgoračka 1 u Splitu.

„GoTeh uživa zasluženu reputaciju u industriji igara na sreću kao jedan od vodećih proizvođača igraćih sistema. Ta reputacija se bazira na dugoj tradiciji izuzetne kvalitete i iskustva u proizvodnji igraćih sistema. Naš najpopularniji elektronski rulet je Caribic serija koja se izrađuje u konfiguraciji za osam, pet ili jedno igraće mjesto s ili bez touchscreen-a. GoTeh postaje vodeći svjetski proizvođač u industriji igraćih sistema, a naši najnoviji proizvodi Horse Racing, Bingo i Poker Hold'em postaju sve popularniji kod naših kupaca.“[51]

Društvo zastupa pojedinačno i samostalno gospodin Slavko Gotovac, koji je član društva i osnivač, a Društvo ima pet zaposlenika.

„Financijski izvještaji sastavljeni su sukladno odredbama Hrvatskih standarda financijskih izvještavanja, objavljenih od strane Odbora za standarde financijskog izvještavanja u Narodnim novinama 30/08, 4/09, 58/11 i 140/11 propisanim kao okvirom financijskog izvještavanja temeljem Zakona o računovodstvu (Narodne novine 109/07, 54/13).“[52]

Prihodi poduzeća su u 2015. godini veći za 37% u odnosu na 2014. godinu. „Povećanje prihoda rezultat je povećanja poslovnih prihoda za 85% djelatnosti, a iznajmljivanja nekretnina čine 96% strukture prihoda.“[53]

Kada je riječ o rashodima, „s obzirom da su poslovni prihodi u 2015. godini povećani, navedeno je imalo i učinak na povećanje poslovnih rashoda, koji su povećani za 75% u odnosu na 2014. godinu, što ukazuje na ispravne mjere za smanjenje poslovnih rashoda.“[54]

U odnosu na prethodna razdoblja u razdoblju koje će biti promatrano u nastavku nisu mijenjane značajne računovodstvene politike, a izvještaji su prikazani u hrvatskim kunama, valuti u kojoj se iskazuje većina poslovnih događaja Gotovac tehnologije.

[51]GoTeh,O nama, raspoloživo na: http://www.goteh.hr/onama.php [10.06.2016.]
[52]Isto
[53]Računovodstvena evidencija poduzeća Gotovac tehnologija d.o.o.
[54]Isto

4.1. Obračunska plaćanja u poduzeću Gotovac tehnologija d.o.o.

Poduzeće Gotovac tehnologija d.o.o. u 2010.i 2011. godini u računovodstvenoj evidenciji ima zabilježen prijeboj nastao stjecanjem uvjeta, uzajamnog potraživanja i dospjelosti istraživanja, gdje je između Gotovac Tehnologije d.o.o. i Slavka Gotovca izjavljen prijeboj. Knjigovođa poduzeća je u poslovne knjige unio i izjavu o prijeboju. Nakon izjava o prijeboju obje strane su u računovodstvenim knjigama knjižile podmirenja cijelih i dijela potraživanja i obveza.

Tablica 1: Međusobna kompenzacija između Gotovac tehnologije d.o.o. i Slavka Gotovca

SLAVKO GOTOVAC			**GOTOVAC TEHNOLOGIJA d.o.o.**		
Datum	**Broj računa**	**Iznos**	**Datum**	**Broj računa**	**Iznos**
01.01.2010.	03/2010	10.695,40	31.12.2015.	82/01/2015-dio	213.118,98
01.02.2010.	09/2010	10.713,39			
01.03.2010.	16/2010	10.674,08			
01.04.2010.	21/2010	10.651,33			
01.05.2010.	27/2010	10.631,54			
01.06.2010.	33/2010	10.659,52			
01.07.2010.	39/2010	10.564,00			
01.08.2010.	45/2010	10.631,85			
01.09.2010.	52/2010	10.666,47			
01.10.2010.	59/2010	10.692,23			
01.11.2010.	67/2010	10.753,52			
01.12.2010.	75/2010	10.852,19			
02.01.2011.	05/2011	10.804,69			
02.02.2011.	14/2011	861,00			
02.02.2011.	15/2011	9.123,60			
02.02.2011.	16/2011	861,00			
01.03.2011.	23/2011	861,00			
01.03.2011.	24/2011	861,00			
01.03.2011.	25/2011	4.562,96			
02.04.2011.	33/2011	4.540,70			
02.04.2011.	34/2011	861,00			
02.04.2011.	35/2011	861,00			
03.05.2011.	43/2011	861,00			
03.05.2011.	44/2011	861,00			
03.05.2011.	45/2011	4.525,29			
03.06.2011.	55/2011	861,00			
02.09.2011.	89/2011	4.599,24			
02.09.2011.	90/2011	861,00			
02.09.2011.	91/2011	861,00			
03.10.2011.	101/2011	4.606,97			
03.10.2011.	102/2011	861,00			
03.10.2011.	103/2011	861,00			
03.11.2011.	113/2011	4.607,97			
03.11.2011.	114/2011	861,00			
03.11.2011.	115/2011	861,00			
01.12.2011.	125/2011	4.615,51			
01.12.2011.	126/2011	861,00			
01.12.2011.	127/2011	861,00			
Ukupno		**213.119,98**	**Ukupno**		**213.118,98**

Izvor: izrada autora prema računovodstvenoj evidenciji Gotovac tehnologije d.o.o.

U računovodstvenoj evidenciji poduzeća Gotovac tehnologija d.o.o. unesena je izjava o prijeboju (kompenzaciji)prema članku 195-202 Zakona o obveznim odnosima na iznos od 126.341,62 kune ugovornoj strani Slavku Gotovac, čije je prebivalište u Ulici Rušinac 3 u Kaštel Lukšiću, što se prikazuje u sljedećoj tablici.

Tablica 2: Međusobna kompenzacija između Gotovac tehnologije d.o.o. i Slavka Gotovca

SLAVKO GOTOVAC			**GOTOVAC TEHNOLOGIJA d.o.o.**		
Datum	Broj računa	Iznos	Datum	Broj računa	Iznos
03.10.2013.	168/1/1 dio	3430,46			
06.11.2013.	188/1/1	7.500,00			
05.12.2013.	204/1/1	875,00			
05.12.2013.	205/1/1	875,00			
05.12.2013.	206/1/1	7.500,00			
08.01.2014.	11/1/1	7.500,00			
08.01.2014.	7/1/1	875,00			
05.02.2014.	8/1/1	875,00			
05.02.2014.	21/1/1	875,00			
05.02.2014.	22/1/4	875,00			
04.03.2014.	23/1/1	7500,00			
04.03.2014.	37/1/1	875,00			
04.03.2014.	38/1/1	875,00			
03.04.2014.	39/1/1	7.500,00			
03.04.2014.	55/1/1	875,00			
03.04.2014.	56/1/1	875,00			
07.05.2014.	57/1/1	7,500,00			
07.05.2014.	75/1/1				
07.05.2014.	77/1/1 dio	7			
Ukupno:		**126.341,62**	**Ukupno:**		**126.341,62**

Izvor: izrada autora prema računovodstvenoj evidenciji Gotovac tehnologije d.o.o.

Iz prethodne tbalice je vidljivo kako poduzeće duguje iznos od 126.341.62 kune, dok i druga strana temeljem računa 82/01/2015. potražuje od poduzeća 123.341,62 kn. Datum dospijeća je 28.02.2016. godine. Poduzeće je 31.12.2105. izvršilo prijeboj međusobnih tražina u iznosu od 126.341,62 kune čime tražbina Gotovac tehnolgije d.o.o. prema Slavku Gotovcu prestaje, kao i tražbina Slavka Gotovca prema Gotovac Tehnologiji d.o.o. u potpunosti prestaje 31.12.2015. godine. Dug koji Gotovac tehnologija d.o.o. ima u iznosu od 115.838,84 kn se obvezuje uplatiti na žiro račun Slavka Gotovca.

Za ručni unos knjiženja koriste se temeljnice, odnosno za unos knjiženja koja ne spadaju u automatska knjiženja, primjerice izlazni račun se ne knjiži temeljnicom, već ga automatski knjiži dokument Račun.

U dokumentu Temeljnica se i ispravljaju knjiženja, ukoliko je potrebno knjiženje po drugim pravilima knjiženja. Tada se automatski storniran provedeno knjiženje, te se zadaje novo knjiženje. vrše se i ispravci knjiženja, ako neki specifični dokument treba knjižiti drugačije nego što je predviđeno pravilima knjiženja za taj dokument.

U temeljnicu se unosi knjiženje prema dva opisa knjiženja, a to su jedan zbirni za čitavu temeljnicu, a drugi, pojedinačni za svaku upisanu stavku.

Tablica 3: Temeljnica broj 8 (31.12.2015)

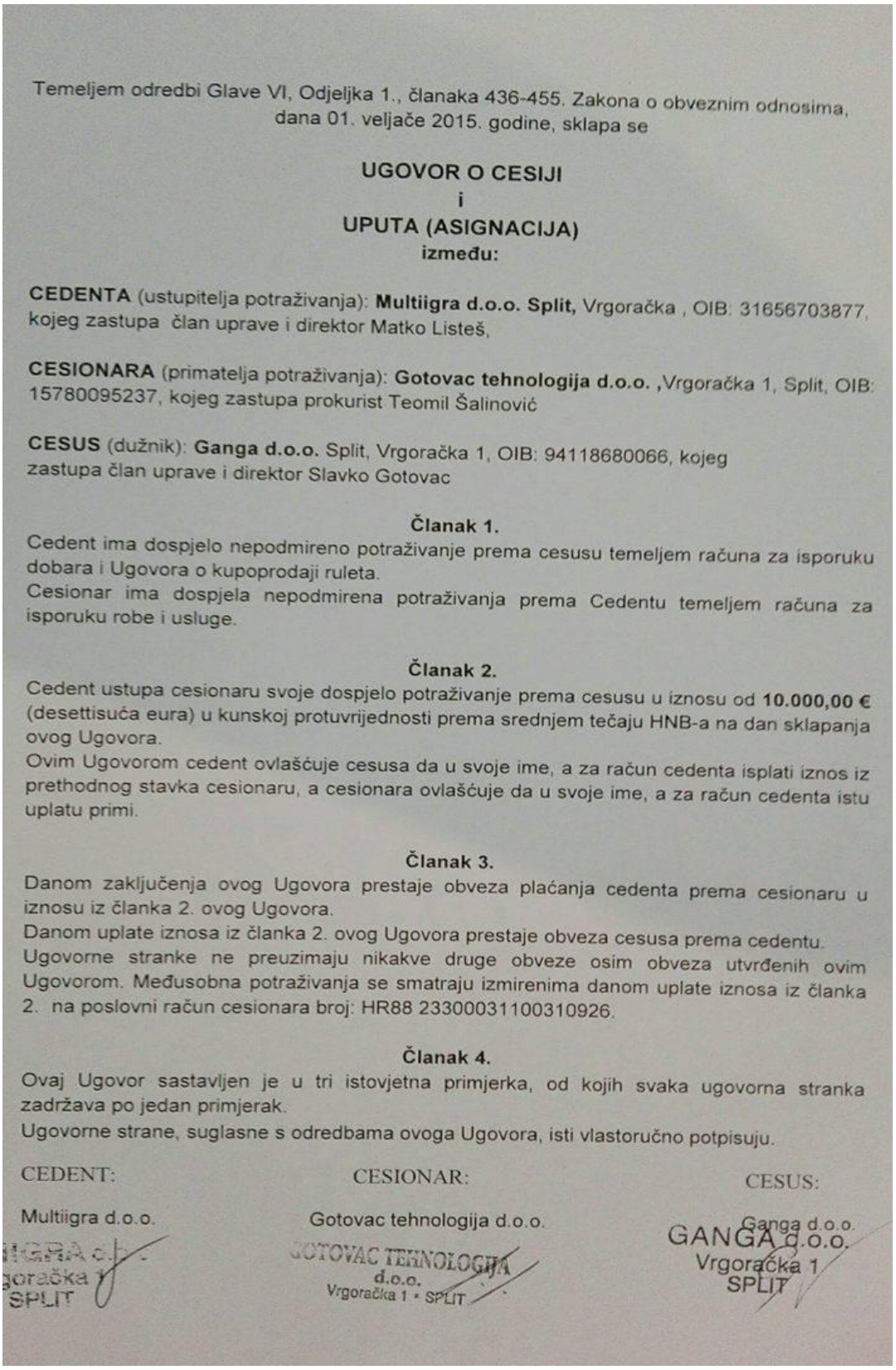
Konto	Šifra	Naziv	Opis knjiženja	Duguje	Potražuje	Datum	Dospijeće
2212	464	SLAVKO GOTOVAC	Kompenzacija-RN 82/01/201	213.118,98	0,00	31.12.2015.	-
2210	464	SLAVKO GOTOVAC	Kompenzacija-RN 82/01/201	126.341,62	0,00	31.12.2015.	-
1200	464	SLAVKO GOTOVAC	Kompenzacija-RN 82/01/201	0,00	339.460,60	31.12.2015.	-
				339.460,60	339.460,60		

Izvor: izrada autora prema računovodstvenoj evidenciji Gotovac tehnologije d.o.o.

U prethodno navedenoj temeljnici dug i potraživanja iznose 339.460,60 kuna, a datum dospijeća je 31. prosinac 2015. godine.

4.2. Cesija i asignacija u poduzeću

U nastavku se donosi pregled ugovora o cesiji i asignaciji između ustupitelja istraživanja (cedenta) Multiigra d.o.o. sa sjedištem u Splitu, u Vrgoračkoj ulici koje zastupa direktor i član uprave Matko Listeš i primatelja potraživanja (cesionara) Gotovac tehnologije sa sjedištem u Vrgoračkoj ulici 1 u Splitu, kojeg zastupa prokurist Teomil Šalinović.

Temeljem odredbi Glave VI, Odjeljka 1., članaka 436-455. Zakona o obveznim odnosima, dana 01. veljače 2015. godine, sklapa se

UGOVOR O CESIJI
i
UPUTA (ASIGNACIJA)
između:

CEDENTA (ustupitelja potraživanja): **Multiigra d.o.o. Split,** Vrgoračka , OIB: 31656703877, kojeg zastupa član uprave i direktor Matko Listeš,

CESIONARA (primatelja potraživanja): **Gotovac tehnologija d.o.o. ,**Vrgoračka 1, Split, OIB: 15780095237, kojeg zastupa prokurist Teomil Šalinović

CESUS (dužnik): **Ganga d.o.o.** Split, Vrgoračka 1, OIB: 94118680066, kojeg zastupa član uprave i direktor Slavko Gotovac

Članak 1.

Cedent ima dospjelo nepodmireno potraživanje prema cesusu temeljem računa za isporuku dobara i Ugovora o kupoprodaji ruleta.
Cesionar ima dospjela nepodmirena potraživanja prema Cedentu temeljem računa za isporuku robe i usluge.

Članak 2.

Cedent ustupa cesionaru svoje dospjelo potraživanje prema cesusu u iznosu od **10.000,00 €** (desettisuća eura) u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju HNB-a na dan sklapanja ovog Ugovora.
Ovim Ugovorom cedent ovlašćuje cesusa da u svoje ime, a za račun cedenta isplati iznos iz prethodnog stavka cesionaru, a cesionara ovlašćuje da u svoje ime, a za račun cedenta istu uplatu primi.

Članak 3.

Danom zaključenja ovog Ugovora prestaje obveza plaćanja cedenta prema cesionaru u iznosu iz članka 2. ovog Ugovora.
Danom uplate iznosa iz članka 2. ovog Ugovora prestaje obveza cesusa prema cedentu.
Ugovorne stranke ne preuzimaju nikakve druge obveze osim obveza utvrđenih ovim Ugovorom. Međusobna potraživanja se smatraju izmirenima danom uplate iznosa iz članka 2. na poslovni račun cesionara broj: HR88 23300031100310926.

Članak 4.

Ovaj Ugovor sastavljen je u tri istovjetna primjerka, od kojih svaka ugovorna stranka zadržava po jedan primjerak.
Ugovorne strane, suglasne s odredbama ovoga Ugovora, isti vlastoručno potpisuju.

CEDENT:	CESIONAR:	CESUS:
Multiigra d.o.o.	Gotovac tehnologija d.o.o.	Ganga d.o.o.

GOTOVAC TEHNOLOGIJA d.o.o. Vrgoračka 1 • SPLIT
GANGA d.o.o. Vrgoračka 1 SPLIT

Slika 1: Ugovor o cesiji i asignacija u Gotovac tehnologiji d.o.o.

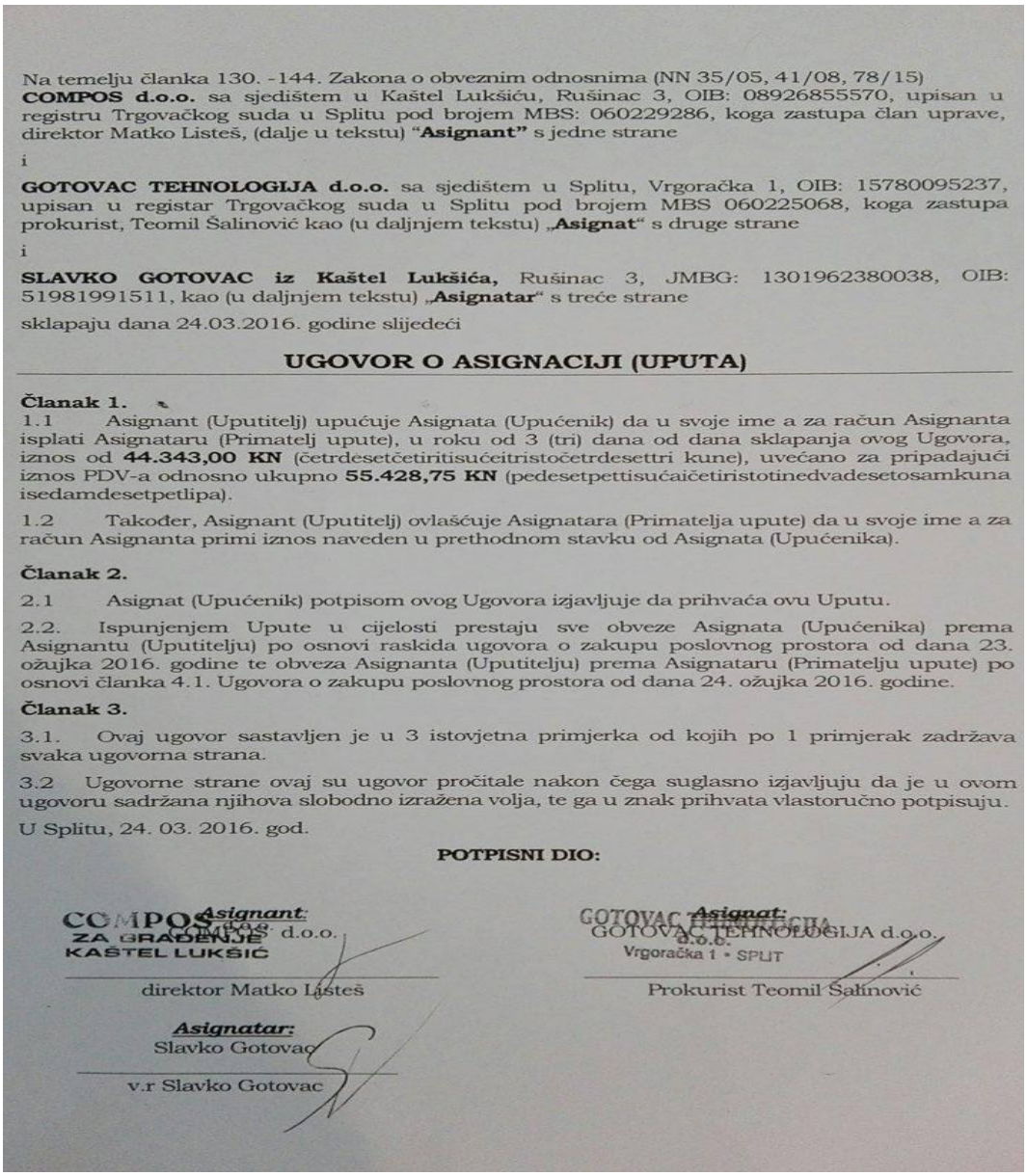
Izvor: računovodstvena evidencija Gotovac tehnologije d.o.o.

Dužnik, odnosno cesus je Ganga d.o.o. Split, koju zastupa član uprave i direktor Slavko Gotovac. Naime, cedent ima dospjelo nepodmireno potraživanje prema cesusu temeljem računa za isporuku dobara i Ugovora o kupoprodaji ruleta, a cesionar ima dospjela nepodmirena potraživanja prema cedentu koja se temelje računom za isporuku robe i usluga. „Cedent ustupa cesionaru svoje dospjelo potraživanje prema cesusu u iznosu od 10.000,00 eura u kunskoj protuvrijednosti prema srednjem tečaju Hrvatske narodne banke na dan sklapanja Ugovora.“[55] Ugovor cesusa ovlašćuje da u svoje ime za račun cedenta isplati iznos cesionaru, a cesinoar ovlašćuje da u svoje ime za račun cedenta uplatu primi. Po danu zaključenja Ugovora prestaje obveza plaćanja cedenta cesionaru u iznosu od 10.000,00 eura, te obveza cesusa cedentu. Obveze koje preuzimaju ugovorne strane su navedene u ovom ugovoru. Ugovor je sastavljen u tri primjerka, te vlastoručno potpisan od cedenta, cesionara i cesusa.

4.3. Asignacija u poduzeću

U nastavku se donosi pregled ugovora o asignaciji između ustupitelja istraživanja (cedenta) Multiigra d.o.o. sa sjedištem u Splitu, u Vrgoračkoj ulici koje zastupa direktor i član uprave Matko Listeš i primatelja potraživanja (cesionara) Gotovac tehnologije sa sjedištem u Vrgoračkoj ulici 1 u Splitu, kojeg zastupa prokurist Teomil Šalinović.

[55]Računovodstvena evidencija poduzeća Gotovac tehnologija d.o.o.

Na temelju članka 130. -144. Zakona o obveznim odnosnima (NN 35/05, 41/08, 78/15) **COMPOS d.o.o.** sa sjedištem u Kaštel Lukšiću, Rušinac 3, OIB: 08926855570, upisan u registru Trgovačkog suda u Splitu pod brojem MBS: 060229286, koga zastupa član uprave, direktor Matko Listeš, (dalje u tekstu) **"Asignant"** s jedne strane

i

GOTOVAC TEHNOLOGIJA d.o.o. sa sjedištem u Splitu, Vrgoračka 1, OIB: 15780095237, upisan u registar Trgovačkog suda u Splitu pod brojem MBS 060225068, koga zastupa prokurist, Teomil Šalinović kao (u daljnjem tekstu) „**Asignat**" s druge strane

i

SLAVKO GOTOVAC iz Kaštel Lukšića, Rušinac 3, JMBG: 1301962380038, OIB: 51981991511, kao (u daljnjem tekstu) „**Asignatar**" s treće strane

sklapaju dana 24.03.2016. godine slijedeći

UGOVOR O ASIGNACIJI (UPUTA)

Članak 1.

1.1 Asignant (Uputitelj) upućuje Asignata (Upućenik) da u svoje ime a za račun Asignanta isplati Asignataru (Primatelj upute), u roku od 3 (tri) dana od dana sklapanja ovog Ugovora, iznos od **44.343,00 KN** (četrdesetčetiritisućeitristočetrdesettri kune), uvećano za pripadajući iznos PDV-a odnosno ukupno **55.428,75 KN** (pedesetpettisućaičetiristotinedvadesetosamkuna isedamdesetpetlipa).

1.2 Također, Asignant (Uputitelj) ovlašćuje Asignatara (Primatelja upute) da u svoje ime a za račun Asignanta primi iznos naveden u prethodnom stavku od Asignata (Upućenika).

Članak 2.

2.1 Asignat (Upućenik) potpisom ovog Ugovora izjavljuje da prihvaća ovu Uputu.

2.2. Ispunjenjem Upute u cijelosti prestaju sve obveze Asignata (Upućenika) prema Asignantu (Uputitelju) po osnovi raskida ugovora o zakupu poslovnog prostora od dana 23. ožujka 2016. godine te obveza Asignanta (Uputitelju) prema Asignataru (Primatelju upute) po osnovi članka 4.1. Ugovora o zakupu poslovnog prostora od dana 24. ožujka 2016. godine.

Članak 3.

3.1. Ovaj ugovor sastavljen je u 3 istovjetna primjerka od kojih po 1 primjerak zadržava svaka ugovorna strana.

3.2 Ugovorne strane ovaj su ugovor pročitale nakon čega suglasno izjavljuju da je u ovom ugovoru sadržana njihova slobodno izražena volja, te ga u znak prihvata vlastoručno potpisuju.

U Splitu, 24. 03. 2016. god.

POTPISNI DIO:

COMPOS ZA GRAĐENJE KAŠTEL LUKŠIĆ

Asignant:
COMPOS d.o.o.

direktor Matko Listeš

Asignat:
GOTOVAC TEHNOLOGIJA d.o.o.
Vrgoračka 1 • SPLIT

Prokurist Teomil Šalinović

Asignatar:
Slavko Gotovac

v.r Slavko Gotovac

Slika 2: Ugovor a asignaciji u poduzeću Gotovac tehnologija

Izvor: računovodstvena evidencija Gotovac tehnologije d.o.o.

Asignant (uputitelj)upućuje asignatu (upućeniku) da u svoje ime na račun asignanta isplati asignataru u roku od 3 mjeseca od dana sklapanja ugova 44.343,00 kune uvećano za PDV, odnosno ukupno 55.428,75 kuna. Također,asignant ovlašćuje asignatara da u svoje ime za račun asignanta primi iznos od 55.428,75 kuna. Asignat potpisom Ugovora prihvaća Uputu, a ispunjenjem upute u cijelosti sve obveze asignata prema asignantu, te obveze asignanta prema

asignataru prestaju. Ugovor je sastavljen u tri istovjetna primjerka i vlastoručno su ga potpisali asignatar, asignant i asignat.

5. ZAKLJUČAK

Kompenzacija (prijeboj) provodi se na osnovi ugovora, zakona i u skladu s time postoje sporazumne i jednostrane kompenzacije.

Cesijom se ustupa potraživanje s dosadašnjeg na novog vjerovnika.

Asignacija je također način podmirivanja obveza u koji su uključeni asignant odnosno onaj koji daje nalog drugoj pravnoj osobi asignatu da trećoj osobi isplati određenu svotu.

Postoji još i preuzimanje duga kao oblik obračunskog plaćanja koje se sklapa ugovorom između dužnika i treće osobe, a tim ugovorom preuzimatelj samog duga preuzima dužnikove obveze dok se prijašnji dužnik te obveze oslobađa.

Obračunska plaćanja u Republici Hrvatskoj regulira Zakon o platnom prometu (Narodne novine 133/09, 136/12), Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima (Narodne novine 91/10 i 112/12) i Zakon o obveznim odnosima (Narodne novine, br. 35/05, 41/08, 125/11 i 78/15).

Zakon o platnom prometu iz 2011. godine, u domaćem platnom prometu ne propisuje obvezu evidentiranja obračunskog plaćanja preko žiroračuna u banci, ali ni ne isključuje tu mogućnost. To znači da poslovni subjekti koji to žele mogu ta plaćanja evidentirati preko žiroračuna podnošenjem naloga za prijenos u korist i na teret vlastitog računa.

U situaciji kad je likvidnost sudionika platnog prometa otežana, obračunsko plaćanje postaje sve izraženiji oblik izmirenja novčanih obveza i potraživanja sudionika u platnom prometu u zemlji. Navedeno vrijedi posebice za trenutnu situaciju u Hrvatskoj kada je u velikoj mjeri izražena nelikvidnost.

U radu je analizirano poduzeće Gotovac tehnologija d.o.o., odnosno prikazano je obračunsko plaćanje u promatranom poduzeću. Navedeno poduzeća u svojim računovodstvenim evidencijama nema velik broj obračunskih plaćanja. Radi se o tri temeljnice koje su unesene, a dug je između Slavka Gotovca i Gotovac tehnologije d.o.o.

U temeljnicama je jasno uneseno da poduzeće Gotovac tehnologija d.o.o. u 2010.i 2011. godini u računovodstvenoj evidenciji ima zabilježen prijeboj nastao stjecanjem uvjeta, uzajamnog potraživanja i dospjelosti istraživanja, gdje je između Gotovac tehnologije d.o.o. i

Slavka Gotovca izjavljen prijeboj. Knjigovođa poduzeća je u poslovne knjige unio i izjavu o prijeboju.

Nakon izjava o prijeboju obje strane su u računovodstvenim knjigama knjižile podmirenja cijelih i dijela potraživanja i obveza.

LITERATURA

1. Bakaran, D. (2014): Obračunsko plaćanje, Računovodstvo i financije, 11, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 37-41.
2. Gorenc, V. i dr. (2006): Komentar Zakona o obveznim odnosima, Računovodstvo, revizija i financije, Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb.
3. GoTeh,O nama, raspoloživo na: http://www.goteh.hr/onama.php [10.06.2016.]
4. Idžojtić, I. (2015): Namira bez uporabe novca (Obračunska namira, obračunsko plaćanje), Financije i pravo, 3(1), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 59-67.
5. Jurić, Đ. (2011): Obračunska plaćanja, Računovodstvo, revizija i financije, 11(11), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 31-37.
6. Klarić, P. Vedriš, M. (2008): Građansko pravo, Narodne novine d.d., Zagreb.
7. Mijatović, E., Pokrivač, D. (2013): Aktivnosti financijskih institucija RH s ciljem usklađivanja s EU sustavom platnog prometa, Učenje za poduzetništvo, 3(2), str. 118-130.
8. Milotić, I. (2015): Prijeboj (kompenzacija) u obveznim odnosima, Trgovačko pravo, Računovodstvo, revizija i financije 10 (15), Hrvatska zajednica računovođa i financijskih djelatnika, Zagreb, str. 208-215.
9. Narodne novine (2012): Zakon o platnom prometu, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 136.
10. Narodne novine (2012): Zakon o provedbi ovrhe na novčanim sredstvima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 112.
11. Narodne novine, (2015): Zakon o obveznim odnosima, Narodne novine d.d. Zagreb, broj 78.
12. Novi zakon o platnom prometu, Specijalist.hr, Portal za razvoj financijskih stručnjaka, raspoloživo na: https://www.specijalist.hr/hr/info-centar/obavijesti/poslodavci/novi-zakon-o-platnom-prometu/ [10.06.2016.]

SAŽETAK

Obračunsko plaćanje je namira međusobnih novčanih obveza i potraživanja između sudionika obračunskog plaćanja bez uporabe novčanih sredstava. Obračunsko plaćanje provodi se kompenzacijom, cesijom, asignacijom,preuzimanjem duga te drugim oblicima namire međusobnih novčanih obveza i potraživanja. U uvjetima blokade računa, ovršeniku je zabranjeno obavljanje obračunskih plaćanja te su za to predviđene i novčane kazne.

Gotovac tehnologija je društvo s ograničenom odgovornošću odnosno, 2006. godine je registrirano kao mali poduzetnik. Poduzeće Gotovac tehnologija d.o.o. u računovodstvenoj evidenciji ima zabilježen prijeboj nastao stjecanjem uvjeta, uzajamnog potraživanja i dospjelosti istraživanja, cesiju i asignaciju, te bilježe se izjave o višestrukom prijeboju.

Ključne riječi: obračunsko plaćanje, oblici obračunskog plaćanja, Gotovac tehnologija d.o.o.

SUMMARY

Clearing is the mutual settlement of monetary claims and liabilities between the parties of the billing payments without the use of funds. It is carried out through compensation, cession, assignment, debt assumption and other forms of settlement of mutual financial obligations and claims. In terms of a blocked account, the execution debtor is prohibited from performing any payments and certain fines are therefore expected. Gotovac technology is a limited liability company which was registered in 2006 as a small enterprise. In the accounts, the company Gotovac Technologies Ltd. has recorded offsetting developed through acquiring conditions, mutual claims and maturity research, cession and assignment.

Key words: clearing, forms of billing payments, Gotovac Technologies Ltd.

POPIS SLIKA

Slika 1: Ugovor o cesiji i asignacija u Gotovac tehnologiji d.o.o. 27
Slika 2: Ugovor a asignaciji u poduzeću Gotovac tehnologija 29

POPIS TABLICA

Tablica 1: Međusobna kompenzacija u 2010. i 2011. godini između Gotovac tehnologije d.o.o. i Slavka Gotovca 24
Tablica 2: Međusobna kompenzacija u 2013. i 2014. godini između Gotovac tehnologije d.o.o. i Slavka Gotovca 25
Tablica 3: Temeljnica broj 8 (31.12.2015) 26